

Öğretmenlerin Rol Modelliği Hakkında Öğrenci Görüşleri*

Meliha KÖSE^{1*}

Ebru DEMİR²

¹ Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Bartın

² Eğitim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara

*Sorumlu Yazar:
melihakose@gmail.com

Geliş Tarihi: Ocak 11, 2014
Kabul Tarihi: Mart 03, 2014

Özet

Yetişkinliğe henüz ulaşmamış çocuk ve genç bireylerin hayatı ve hayata bakışı öğrenmesinde, tutum ve davranış geliştirmelerinde bu bireylere örnek ve rol model olan kişilerin bireyin eğitiminde kaçınılmaz olarak önemli bir yeri vardır. Görevi itibarıyla eğitim dünyasının temel taşlarından olan öğretmenlerin, öğrencilere olumlu ya da olumsuz örnek olabilecekleri de tartışılmaz bir gerçektir. Toplumda örnek ve rol model olmayı aile, öğretmen, çevre, medya vb. değişik unsurlara dağıtabiliriz. Ancak birinin örnekliliği ve rol modelliği diğerini ortadan kaldırmamaktadır. Eğitimde rol model olarak öğretmeni konu alan bu araştırmanın amacı; öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görüp görmediklerini, öğrencilerin öğretmenlerini hangi açılardan rol model olarak gördüklerini ayrıca öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görmeme durumunda bunun sebeplerini saptamak ve öğrenciler tarafından rol model olarak görülen öğretmenlerin niteliklerine ulaşmaya çalışmaktır. Betimsel araştırma modelini esas alan bu çalışmada veri toplama aracı olarak açık uçlu iki sorudan oluşan bir uygulama anketi hazırlanmıştır. Anket formunun birinci bölümünde öğrencinin okulu, cinsiyeti ve sınıfı sorulmuştur. Bu bölüme verilen cevaplarla, kız ve erkek öğrencilerin öğretmeni rol model olarak alıp almaması konusunda farklılık olup olmadığına bakılmıştır. İkinci bölümde yer alan açık uçlu sorularla, öncelikle öğrencilerin öğretmenlerini ne ölçüde rol model olarak aldıkları bilgisine ulaşılmak istenmiştir. Ayrıca öğrencilerin hangi öğretmenleri kendilerine rol model olarak aldıkları ve hangi öğretmenleri kendilerine uzak gördüklerine dair ipuçları aranmıştır. Elde edilen verilerin analizi neticesinde öğrencilerin önemli bir kısmının öğretmenlerini rol model olarak aldıkları, almayan öğrencilerin ise öğretmenleri ile iletişimlerinin iyi olmadığı fark edilmiştir. Bu çalışma, öğretmenlerin rol model olarak eğitim dünyasında önemli bir yere sahip olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya koymuştur. Buna karşın rol model olma konusunda etkili iletişim becerilerinden ve bazı temel değerlerden yoksun öğretmenlerin yetersiz kaldığı da açıktır. Öğretmenin rol modelliği ve de öğrenci-öğretmen arasında sevgi ve saygı noktasında güçlü bir bağ olduğundan hareketle, öğretmen ve öğretmen adayları bu konu hakkında eğitilmeli ve bilgilendirilmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, öğrenci, rol model, öğrenme.

Students' Opinions about Teachers' Role Model

Abstract

When children who haven't become adults yet and also young individuals are learning the meaning of life and are developing their own behaviour or attitudes towards life, the people considered as role models in those youngsters' lives play an important part. As their profession considered, it is an indisputable fact that teachers, described as the corner stones of our education system, can be either a positive role model or a negative role model for their students. We can divide that role modeling into different elements of the society such as family, teachers, neighbourhood, media and so forth. However, one of those role models doesn't eliminate the others. The aim of this study which is about the role of the teacher in education; to learn whether students see their teachers as role models, and if they see their teachers as role models, in what ways they consider them as role models. In addition to the aims mentioned above, another target of this study is to find out the reasons why they don't see their teachers as role models and to know the qualifications of those who are seen as role models of their own students. In this study based on the descriptive research model, a practical poll/survey consisting of two open-ended questions was used as a data collection tool. In the first part of the survey, students' schools, their sexes, and their grades were asked. In this part, the replies given by the students were studied to see whether there were any differences between male and female students' answers on the issue of seeing their teachers as role models. It was expected to get the information about to what extent they took their teachers as role models by asking those open-ended questions taken place in the second part of the survey. We also tried to find out which of their teachers they see as role models and which ones they find distant towards them. As a result of the analysis of the data obtained from the survey, it was determined that majority of the students saw their teachers as their role models, those who didn't see their teachers as their role models had some communication problems with their teachers. This study has firmly asserted the fact that teachers have a major role in education as a role model once more. On the contrary to the fact that they are seen as role models, it is very obvious that some teachers really lack of some essential educational values and effective communication skills. As for the issue of teachers' being a role model for their students, and love and respect between students and their teachers, prospective teachers and also the teachers still practicing their jobs should be informed about those professionally important subjects.

Key Words: Teacher, student, role model, learning.

GİRİŞ

Dünyaya pek çok beceri ve duygudan habersiz gelen bireyler eksiklerini etrafındakileri gözlemleyerek ve etrafındakilerin tepkilerinden etkilenecek şekilde tamamlamaya çalışırlar. Başka bir deyişle bir öğrenme sürecinden geçerler. Öğrenme; akademik nitelikte kurgulanmış konunun ilgili yaşantılar yoluyla edinilmesi gibi dar kapsamlı olmayıp tüm kişilik özellikleri, davranışları, tutumları ve farklı bilgi alanlarını da kapsamaktadır. Dolayısıyla öğrenme bilişsel, sosyal, psikolojik, dil ve düşünce, algı ve bellek, dikkat ve güdülenme gibi pek çok değişkenin etkileşimi ile oluşmaktadır [1]. Öğrenmenin bir kısmı planlı gerçekleşirken bir kısım öğrenme kontrol dışı olabilmektedir.

Başkalarının davranışlarını gözlemleyerek kendi davranışlarını şekillendirmeyi temel bir öğrenme süreci olarak tanımlayan görüş Aristo ve Platon'a dek uzanmaktadır. Bandura'ya [2] göre öğrenmede temel kavramlar taklit, gözlem ve model alma olup bireyin her şeyi doğrudan öğrenmesine gerek olmadığını, başkalarının deneyimlerini gözleyerek de pek çok şeyin öğrenebileceğini belirtmektedir. Ancak taklit, gözlem ve model alma ile gerçekleşen öğrenmelerin hepsini kontrol edebilmek mümkün olmamakta ve bu da öğrenmenin doğasında bulunmaktadır. Ebeveynler çocukları için model olmaya çalışsalar da bu durum çocukların farklı ortam ve koşullarda öğrenmelerine engel değildir. Okul yaşamı ve çevresi gibi ebeveynin dışındaki farklı ortamlar çocuğun öğrenmesine yol açmaktadır. Öğrenciye hangi bilgi ve davranışların kazandırılacağı okul ortamında planlanmaktadır. Fakat planlanamayan ve hesaplanamayan öğrenmelerin olduğu da bir gerçektir. Öğrencinin arkadaş çevresinden, öğretmenlerinden etkileneceği insanın sosyal bir varlık olmasının doğal bir sonucudur. Öğrenciler kişiler arası ilişkiler yoluyla toplumun rol beklentilerini ve değer yargılarını öğrenirler. Sosyalleşme sürecinde okulun birey üzerinde önemli bir işlevi olduğundan öğretmen davranışlarının topluma uyum sağlama sürecinde olan öğrenci tarafından da örnek alındığı bilinmektedir [3].

Kişiliğini henüz oluşturamamış öğrenci etrafındakileri gözlem yapmaya, taklit etmeye ve model almaya açıktır. Öğrencinin model aldığı kişilerle özdeşim kurması ise sadece bilişsel yeterlilikleri ve psikomotor becerileri değil; duygusal özellikler olan sabır, öz güven ve kararlılık gibi duygularının edinilmesi ile de sonuçlanmaktadır. Eğitimcilerin hoşgörü, anlayış ve esneklik göstermelerinin yanı sıra, tutarlı ve kararlı bir tutum sergilemeleri öğrencilerin sorunlarıyla baş etmelerinde önemli bir yere sahiptir [1]. Öğrencilerin öğretmenlerin davranışlarında tutarsızlık hissetmeleri, öğretmenlerine duydukları güvenin zedelenmesine yol açacaktır. Sosyal öğrenmenin yollarından biri olarak kabul edilen "model alma" güven ortamının oluşmadığı durumlarda ise sağlıklı gerçekleşmeyecektir. İnsanın sosyal bir varlık olması gerçeğine dayanan ve çevresindekileri model alarak çok erken yaşlarda başlayan öğrenme sürecinin doğal sonucu olarak bireyin her davranışı onu çevreleyen sosyal ortamın özelliklerini yansıtmaktadır [1].

Hiçbir meslek grubu tek başına kültürü temsil edemediği hâlde, öğretmenler kültürü temsil eden kişiler olarak öğrencilerin sosyalleşmesinde ve kültür aktarımında çok önemli bir yere sahiptirler. Öğretmenlerin alanlarında uzman olmasına önem verildiği kadar onların davranışlarına da önem verilmelidir. Çünkü onlar sınıfta model olma rolü üstlenerek öğrenciler üzerinde doğrudan etkiye sahiptir ve eğitim sürecinde öğretmenlerin davranışları söylediklerinden daha çok önem taşır [4]. Okul

denilen sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri olan öğretmenlerin, bir mesleğin üyesi olarak kalabilmek için o mesleğin değerler sistemine uygun şekilde davranmaları gerekir. Öğretmenlik mesleğinin değer sistemini toplumun temel değerleri şekillendirir. Okuldaki idareciler, öğretmenlerin bizzat kendileri ve çocuklarını okula gönderen velilerin beklenti ve düşünceleri, bu değerlerin oluşmasında önemli etkilere sahiptir [5].

Yetişkinler, aileler ve öğretmenler kendilerini rol model olarak sunmasalar dahi çevresinde bulunan çocuklar ve gençler için her zaman iyi ya da kötü model oluşturmaktadırlar. Okullar, çocuklar için oluşturulan çok boyutlu öğrenme ortamlarıdır. Öğretmenler, bu öğretim ortamlarında hem çocuk hem ebeveyn hem de toplum açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Eğitim sisteminin amacına uygun öğrenciler yetiştirebilmek iyi yetişmiş ve mesleğinde söz sahibi öğretmenlere bağlıdır [6].

AMAÇ

Araştırmanın genel amacı, eğitimde rol model olarak öğretmenin önemini ortaya koymaktır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda mevcut koşullar ve olanaklar da dikkate alınarak aşağıda belirtilen hususlar üzerinde durulmuştur:

- 1- Öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görüp görmediklerini saptamak
- 2- Öğrencilerin öğretmenlerini hangi açılarından rol model olarak gördüklerini belirlemek
- 3- Öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görmeme sebeplerini tespit etmek
- 4- Öğrenciler tarafından rol model olarak görülen öğretmenlerin niteliklerine ulaşmak
- 5- Değer eğitimi bakımından öğretmenin rolünü öğrencilerin gözüyle değerlendirmek

Canlıların dünyasında eğitim kaçınılmaz olarak yer bulmuştur. Yaşama karşı deneyimsiz olan çocukların uyumunda çocuk eğitimini kendileri için bir sorumluluk olarak değerlendiren yetişkinler, eğitimin nasıllığı konusunda da sürekli kafa yormak zorunda kalmıştır. Çocuğa verilecek bilgiler, kazandırılacak beceri, tutum ve davranışlar Eğitim-Öğretim süreci olarak görülmektedir. Çocuğun bu sürecinden öncelikle aileler sorumludur. Eğitim-Öğretim sürecinin kurumsallaşmış yapıları olan okullar ise bu sürecin en önemli ayaklarından. Okul içerisinde çalışan bütün idareci ve öğretmenlerin bu süreçteki yeri tartışılmaz bir şekilde önem arz etmektedir. Çocukların birbiriyle ve eğitimcilerle olan davranışlarında idareci ve öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellikler ve çocuklara verdikleri eğitimin niteliği ve biçimi de son derece önemlidir [4].

Öğrenci zamanını en çok sınıf ortamında geçirmektedir. Sınıfların yönetiminden ise öğretmenler sorumludur. Bir başka deyişle okullarda akranları dışında öğrencilerle daha fazla zaman geçiren yetişkinler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin bilgisi ile birlikte tutum ve davranışları öğrencilerin dünyasında farklı izler bırakmaktadır. Öğretmenlerini rol model olarak gören öğrenciler onlarla özdeşim kurmaya çalışırlar. Öğrencilerin davranışlarını değiştirmelerinde öğretmenlerin rolü oldukça önemlidir. Öğretmenlerin iyi birer model olabilmesi için en başta çocuklarla etkileşimlerinin iyi olması gerekmektedir [7].

Eğitim-Öğretim sürecinin önemli bir ögesi olması nedeniyle öğretmenlerin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının ortaya çıkarılması başka bir deyişle öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görüp görmediklerinin araştırılması oldukça önemlidir. Bu

araştırmada öğretmenlerin rol modeli hakkında öğrenci görüşlerine ulaşılmak istenmiştir. Böylece öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görüp görmedikleri, kabullerinin gerekçeleri sorgulanmıştır. Sosyal bir varlık olan insanın öğrenme sürecinde “model alma” ile kişilik geliştirdikleri gerçeği, rol model olarak görülen öğretmenlerin önemini daha da artırmaktadır. Öğretmenlerin iyi birer rol model olabilmek için sahip olmaları gereken özelliklerin araştırılması bu bakımdan önem arz etmektedir. Öğretmenlerin rol modeli üzerine yapılan çalışmalar, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu konudaki ihtiyaçlarını ortaya koyması bakımından da değerlidir.

Araştırma sonucu ortaya çıkacak bilgiler öğrencinin, öğretmenin rol modeli hakkındaki ihtiyaçlarını belirlemeye yardımcı olurken bu konuda geliştirilebilecek eğitim politikalarına da ışık tutacaktır. Ayrıca öğrencilerin, öğretmenlerini değerler boyutunda nasıl değerlendirdiklerini görmek çalışmaya farklı bir açılım getirmektedir. Özellikle Eğitim-Öğretim ortamında kazandırılması planlanan tutum ve davranışları, değerler olmadan düşünmek mümkün değildir.

Bu araştırmada problem aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

“Öğretmenin rol modeli ile ilgili öğrenci görüşleri nelerdir, öğrenciler öğretmenlerini rol model olarak görmekte midir, öğretmenler öğrenciler tarafından hangi açılardan rol model olarak görülmektedir?”

Araştırmanın ana problemi doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır:

1-Öğrenciler öğretmenlerini rol model olarak görmekte midir?

2-Öğretmenin rol modeli ile ilgili öğrenci görüşleri arasında cinsiyete göre farklılıklar var mıdır?

3-Öğrenciler öğretmenlerini hangi açılardan rol model olarak görmekte midir? Rol model olarak görmedikleri öğretmen nitelikleri nelerdir?

4-Bazı değerlerin kazanılmasında rol model olarak öğretmenler önemli bir yere sahip midir?

Bu araştırmada denenceler ise aşağıda sıralanmıştır:

1-Öğrenciler öğretmenlerini rol model olarak görmektedirler.

2-Öğrenciler öğretmenlerini her açıdan rol model olarak görmektedirler.

3-Öğretmenlerin rol model olarak görülmesinde kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar vardır.

4-Bazı değerlerin kazanılmasında öğretmenler rol model olarak önemli bir yere sahiptir.

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1-Literatür tarama suretiyle elde edilen bilgiler doğrudur.

2-Bilgi toplama aracı olarak kullanılan açık uçlu sorulardan oluşan araştırma anketi için yeterli bilgi verilebilmesi hususunda ortaokul ve lise seviyesindeki öğrenciler geçerli ve güvenilir niteliktedir.

3-Seçilen okullarda öğrenciler anket sorularına gerçek görüşlerini yansıtan samimi cevaplar vermişlerdir.

4-Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek niteliktedir.

5-Anket için hazırlanan sorular konuya ışık tutabilecek yeterliliktedir.

Bu araştırma aşağıdaki şekilde sınırlandırılmıştır:

1-Araştırma 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Çankaya, Yenimahalle, Mamak ve Keçiören merkez ilçelerinde bulunan dört okuldaki ilk ve ortaöğretim öğrencileriyle sınırlıdır.

2-Araştırma için literatür tarama ve alan araştırması yeterli görülmüştür.

3-Araştırma bulguları öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlı olup elde edilen verilerin genellenebilirliği öğrenci örnekleme bakımından yeterlidir.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın sorunu, evreni, örnekleme, modeli ve bilgi toplama aracının uygulanması açıklanmıştır.

Araştırmanın Sorunu

Bu araştırma 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde öğretim gören ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin, öğretmenleri rol model olarak görüp görmediklerini ve hangi açılardan rol model olarak gördüklerini ortaya koymaya çalışacaktır. Ayrıca öğretmenlerin rol model olarak görülmesinde kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinde farklılıkların olup olmadığını tespit etmek çalışmanın sorunları arasında yer almaktadır. Ulaşılan bilgi ve verilerle bazı genellemelere gidilecektir. Araştırmanın sorunu konu ile ilgili literatür taraması ve alan araştırması yoluyla değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem

“Genel evren” ile ilgili elde edilmek istenen bilgiye ulaşmak için bu tür çalışmalarda “çalışma evreni” kullanılmaktadır. Genel evrene bir bütün olarak ulaşmak olanaksızdır. Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir. Bu yönüyle somut olan çalışma evreni, araştırmacının doğrudan gözleyebileceği ya da seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak hakkında görüş bildirebileceği evrendir. Belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümeler ise “örneklem” denmektedir [8]. Evreni ve örnekleme tanımlama ve sınırlandırma, çalışma evrenini belirlemek ve çalışma kolaylığı sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

Bu araştırmanın evrenini Ankara ili Yenimahalle, Keçiören, Mamak ve Çankaya merkez ilçelerinde yer alan ilk ve ortaöğretim kurumları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise belirlenen ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören toplam 136 öğrenci oluşturmaktadır (Tablo 1 ve 2). Örneklem için farklı eğitim amaçları doğrultusunda ve farklı başarı düzeyindeki okullar tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Tablo 1’e göre örnekleme yer alan okulların ikisini ortaöğretim okulları, diğer ikisini ise ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Seçilen ortaöğretim okulları öğretim amaçları bakımından farklı niteliklere sahiptir. Bu durum, farklı mesleki amaçlarla yetiştirilen öğrencilerin görüşlerine ulaşmak bakımından anlamlı sonuçlar sağlama potansiyeline sahiptir. Diğer iki okul ilköğretim seviyesinde olduğundan benzer programlar doğrultusunda eğitim vermektedir. Ancak farklı sosyo-kültürel çevreye sahip olan bu okulların farklılık oluşturabileceği varsayımından hareket edilmektedir.

Tablo 2’ye göre çalışmaya katılan 136 öğrencinin % 58.8’ini kız öğrenciler oluştururken % 41.1’ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Yine 136 öğrencinin % 52.2’sini 8. sınıf, % 27.2’sini 9. sınıf, % 20.5’ini 10. sınıf oluştururken çalışmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmını 8. sınıfların oluşturduğu görülmektedir. Bu durum, ilköğretim seviyesinde Eğitim-Öğretim gören öğrencilerin sınıf mevcudundan kaynaklanmaktadır.

Tablo 1. Örneklemeye Giren Okullar ve Öğrenci Sayıları

Okul	N
Tevfik İleri İmam Hatip Lisesi	28
Kalaba Kız Teknik ve Meslek Lisesi	37
Ahmet Hızal İlköğretim Okulu	32
Kılıç Ali Paşa İlköğretim Okulu	39
Toplam	136

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%	Toplam (N)
Cinsiyet	1. Kız	80	58.8	136
	2. Erkek	56	41.1	
Sınıf	8. Sınıf	71	52.2	136
	9. Sınıf	37	27.2	
	10. Sınıf	28	20.5	

Araştırmanın Modeli

Daha çok fen bilimlerinin kullandığı nicel araştırma modelini sosyal bilimlerde de 20. yüzyıl başlarında kullanmaya başlamıştır. Ampirik (görgül) ya da sayısal yaklaşım da denilen nicel araştırma metodunun bazı sosyal olguları açıklamakta yetersiz kaldığı görüşünden dolayı sosyal bilimlerde niteliksel araştırma modeline ağırlık verilmeye başlanmıştır. Çünkü sosyal gerçeklik nesnellik kadar öznel de içeren bir alandır. Nitel yanı ağır basan bu çalışma betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırma, var olan bir olayı nicel (sayıları kullanarak) ya da nitel (bir birey ya da grubun özelliklerini ortaya koyarak) yönden betimleyen bir araştırma türüdür [8]. Daha başka bir tanımla geçmişte ve bugün var olan bir olay ya da durumu var olduğu şekilde tanımlayan bir çalışmadır [9]. Betimsel araştırmanın amacı evrenin ya da ondan çekilen yansız bir örneklemin doğru tanımına ulaşmaktır [8].

Betimsel araştırma, çalışılan konunun mevcut durumuna ilişkin hipotezler test etmek için veya sorulara cevap bulmak için veriler toplamayı gerektirir. Betimleyici veriler, genellikle gözlem, anket, görüşme veya test gibi bilgi toplama yolları ile elde edilir. Betimsel yöntemde veri toplama araçlarından biri olan anket birincil kaynaklardan veri toplamak için hazırlanan sistematik bir soru formudur [10]. Amacı araştırmanın problemini çözecek ve ele alınan hipotezleri test edecek bilgileri sistematik bir biçimde toplamak ve saklamaktır. Mevcut durumun betimlenmesini amaçlayan bu çalışmada veri toplama aracı olarak açık uçlu uygulama anketi hazırlanmıştır.

Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretimi içeren dört devlet okulunda, doğal çevresi içinde uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan açık uçlu anket formunun birinci kısmında öğrencinin okulu, cinsiyeti ve sınıfı sorulmuştur. Formun ikinci kısmında ise açık uçlu iki soru sorulmuştur. Bu sorular, öğrencilerin anlama düzeyleri hesaba katılarak ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için biraz farklılaştırılmıştır. Özellikle ilköğretim öğrencileri için açık ve net ifadeler kullanılırken ortaöğretim öğrencileri için kavramlar kullanılmıştır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için

araştırmada kullanılan sorular sırasıyla aşağıda belirtilmiştir:

İlköğretim öğrencileri için;

1- Gelecekte öğretmenimize benzemek istiyor musunuz? Cevabınızı nedenleriyle açıklayınız.

2- Sevgi, saygı, hoşgörü, adalet gibi değerlerin öğrenilmesinde öğretmenler sizce örnek midir? Açıklayınız.

Ortaöğretim öğrencileri için;

1- Öğretmenlerinizi rol model olarak görüyor musunuz (Örnek alıyor musunuz?)? Cevabınızı nedenleriyle birlikte açıklayınız.

2- Sevgi, saygı, hoşgörü, adalet gibi değerlerin aktarılmasında öğretmenler önemli midir? Öğretmenler, öğrencilere örnek olabilirler mi? Cevabınızı açıklayınız.

Birinci soruya verilen cevaplarla; öğrencilerin öğretmenlerini rol model olarak görüp görmediklerine, hangi açılardan rol model olarak gördüklerine, rol model olarak görmüyorlar ise bunun nedenlerine ayrıca kız ve erkek öğrenciler arasında öğretmeni rol model olarak görme bakımından farklılık olup olmadığına ulaşılmaya çalışılmıştır. İkinci soruya verilen cevaplarla; öğrencilerin sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet gibi bazı temel değerleri öğrenme ve içselleştirme açısından, öğretmenlerini rol model olarak görüp görmedikleri bilgisine ulaşılmak istenmiştir. Elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan sonuçların tablolara yansıtılması planlanmıştır. Araştırmanın anket formu, örnekleme giren okullarda okul idaresinden izin alınarak öğrencilere uygulanmıştır.

Öğrencilere uygulanan anket formu içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Balcı'ya [11] göre içerik analizi, insanların yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak sayısallaştırmasıdır. İçerik analizinin temel amacı sözel olan dokümanı nicel verilere dönüştürmektir. İçerik analizi sonuçları genelde frekans ve/veya yüzde tabloları şeklinde ifade edilir [12]. Araştırmada elde edilen nitel verilerin sayısal analizi tablolarla gösterilmiştir.

Öğrencilerin cevaplarından elde edilen veriler temalar hâlinde sınıflandırılarak tablolandırılmıştır. Tablolardaki sayısal veriler üzerinden yorumlama yapılarak genellemeye gidilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci alt probleminde “Öğrenciler öğretmenlerini rol model olarak görmekte midirler?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, öğretmenlerin rol modelliği hakkındaki görüşleri analiz edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin öğrenci görüşlerinin analizi Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3’e bakıldığında öğrencilerin % 37.5’inin doğrudan öğretmenlerini rol model aldıkları, % 27.9’unun bazı öğretmenlerini rol model aldıkları görülecektir. Bazı öğretmenleri rol model aldığını söyleyen öğrencileri de “rol model alanlar” grubuna dâhil etmek mümkün olacağı için rol model alan öğrencileri toplamda % 65.4 olarak belirtmek daha doğrudur. Tabloya göre öğrencilerin önemli bir kısmının öğretmenlerini rol model olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Bu durum eğitici olarak önemli yere sahip olan öğretmenlerin, eğitimde rol model olarak görülmesinden dolayı önemini daha da artırmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Öğretmenlerin rol model olarak görülmesinde kız ve erkek öğrencilerin görüşlerinde farklılıklar var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri, kız ve erkek öğrenciler açısından analiz edilerek Tablo 4 ve Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 4’e göre çalışmaya katılan 80 kız öğrencinin 34’ü ilköğretim seviyesinde, 46’sı ortaöğretim seviyesinde öğretim görmektedir. Her iki seviyede öğretim gören kız öğrencilerin % 43.7’si öğretmenlerini rol model olarak aldıklarını belirtmişlerdir. % 35’i ise bazı öğretmenlerini rol model olarak aldıklarını söylemişlerdir. Her iki grubun da rol model aldığı hesaba katılırsa aslında kız öğrencilerin

% 78.7’sinin öğretmenlerini rol model alma eğiliminde oldukları kabul edilebilir. Öğretmenlerini rol model olarak görmediklerini ifade eden kız öğrenciler % 21,2’lik bir oranı oluşturmaktadır. Bu sonuçlardan öğretmenlerin rol model olarak kız öğrenciler açısından önemli bir noktada oldukları anlaşılmaktadır. Ancak ilköğretimde eğitim alan kız öğrencilerin öğretmenlerini rol model alma düzeyi ile ortaöğretimde eğitim alan kız öğrencilerin öğretmenlerini rol model alma düzeyi arasında önemli bir fark gözlenmektedir. Çalışma ilköğretimde 34 kız öğrenciye, ortaöğretimde ise 46 kız öğrenciye uygulanabilmiştir. İlköğretimdeki kız öğrencilerin % 35’i öğretmenlerini rol model olarak almadıklarını belirtirken ortaöğretimde bulunan kız öğrencilerin yaklaşık % 11’i öğretmenlerini rol model olarak almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç çalışma açısından ilginç bir sonuçtur. İlköğretimde kız öğrencilerin öğretmenlerini daha fazla model almaya eğilimli olabileceği beklentisinin tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Çalışmaya katılan 136 öğrencinin 56’sını erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Tablo 5’e göre erkek öğrencilerin % 28.5’i öğretmenlerini rol model olarak görürken % 17.8’i bazı öğretmenlerini rol model olarak görmektedir. Yine öğretmenlerin hepsini rol model olarak alan öğrencilerle, bazı öğretmenleri rol model olarak alan öğrenciler bir arada düşünüldüğünde bu oran toplamda % 46.3’ü bulmaktadır. Kız öğrencilerin % 78.7’sinin öğretmenlerini rol model olarak alma konusunda istekli oldukları dikkate alındığında erkek öğrencilerin yarıdan fazlasının öğretmenlerini rol model almadıkları görülmektedir. Öğretmenlerini rol model olarak görmeyen ilköğretim erkek öğrencilerinin durumunun ilköğretim kız öğrencilerinin durumu ile

Tablo 3. Öğrencilerin Öğretmenlerini Rol Model Olarak Görme Durumları

	Kız Öğrenci Sayısı	Erkek Öğrenci Sayısı	-f-	%
Rol Model Alanlar	35	16	51	37.5
Bazılarını Rol Model Alanlar	28	10	38	27.9
Rol Model Almayanlar	17	30	47	34.5
Toplam	80	56	136	100

Tablo 4. Kız Öğrencilerin Öğretmenleri Kendilerine Rol Model Olarak Görme Durumları

	İlköğretim Kız Öğrenci Sayısı	Ortaöğretim Kız Öğrenci Sayısı	-f-	%
Rol Model Alanlar	15	20	35	43.7
Bazılarını Rol Model Alanlar	7	21	28	35
Rol Model Almayanlar	12	5	17	21.2
Toplam	34	46	80	100

Tablo 5. Erkek Öğrencilerin Öğretmenleri Kendilerine Rol Model Olarak Görme Durumları

	İlköğretim Erkek Öğrenci Sayısı	Ortaöğretim Erkek Öğrenci Sayısı	-f-	%
Rol Model Alanlar	11	5	16	28.5
Bazılarını Rol model Alanlar	3	7	10	17.8
Rol Model Almayanlar	23	7	30	53.5
Toplam	37	19	56	100

benzer olduğu fark edilmektedir. İlköğretimdeki 37 tane erkek öğrencinin 23'ü öğretmenlerini rol model almadıklarını belirtmiştir. Bu yaklaşık % 62'lik bir oran oluşturmaktadır. 19 tane ortaöğretim öğrencisinin ise yaklaşık % 37'si öğretmenlerini rol model olarak görmemektedir.

İki tablo genel olarak değerlendirildiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran öğretmenlerini rol model alma konusunda daha eğilimli olduğu söylenebilirken ilköğretim öğrencilerinde Eğitim-Öğretim gören hem kız hem de erkek öğrencilerin öğretmenlerini rol model alma konusunda daha az istekli oldukları dikkat çekmektedir. Tablodaki rakamlar göz önünde bulundurulduğunda çevresel pek çok etmene rağmen öğretmenlerin eğitim dünyasında rol model olarak ciddi bir etkiye sahip olduğu kanaati oluşmaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Öğrenciler öğretmenlerini hangi açılardan rol model olarak görmektedirler?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya verilen cevapların analizi sırasında öğretmenlerini rol model olarak görmeyen öğrencilerin, öğretmenlerini rol model olarak görmeme nedenlerine de bakılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinin analizi Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6’ya göre ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenlerini rol model alma konusunda onların tavır ve davranışlarını çok önemsedikleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin öğretmenlerin tutum ve davranışlarına yönelik görüşleri 17 öğrenci ile “Bazı öğretmenlerimin davranışlarını takdir ediyorum ve örnek alıyorum.” ifadesinde toplansa da öğrencilerin farklı şekildeki ifadeleri öğretmenlerin tutum ve davranışlarının önemli olduğunu göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde öğrenciye göre rol model alınmaya uygun bulunan öğretmenler öğrenci üzerinde tutum ve davranışları ile etki bırakanlardır. Ayrıca öğrencilerin öğretmenlerin kişiliklerine sıkça vurgu yaptıkları, fakat öğretmenlerin bilgisi ile fazlaca ilgilenmedikleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerden çok azı öğretmenliği meslek olarak düşündükleri için meslek anlamında model aldıklarını belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerin giyim ve kuşamını örnek aldığını belirten bir kız öğrenci bulunmaktadır. Bir öğrenci ise model olarak ailesini gördüğünü ifade etmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerini rol model olarak görmeyen öğrencilerin hemen hemen hepsinin öğretmenlerin tutum ve davranışlarını eleştiren ifadeler kullandıkları görülmektedir. Özellikle öğretmenlerin öğrencilere karşı eşit davranmadıklarını ve adil olmadıklarını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin, öğretmenlerin kendilerine fazla bağırdıkları ve hakaret etikleri üzerine ortak görüşleri de dikkat çekmektedir. Bu öğrencilerden sadece biri kimseyi model almadığını ve bunun huyu olmadığını belirtmiştir. Rol model olarak alan öğrencilerin çoğu öğretmenlerinin tutum ve davranışlarına odaklanırken rol model olarak almayanların neredeyse tamamının öğretmenlerin tutum ve davranışlarına odaklanması araştırma için önemli bir sonuçtur. Aslında hem rol model alan hem rol model almayan öğrenciler birlikte düşünüldüğünde öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencinin kişiliği üzerinde kalıcı etkiler oluşturduğu aşikardır. Bundan dolayı öğretmenlerin öğrenciye karşı tutum ve davranışlarında bilinçli hareket etmesi hayati öneme sahiptir. Öğretmenlik mesleğine aday olan bireylerin eğitim aldıkları ortamlarda bu konu ile ilgili bilinçlendirilmesi öğretmenlik eğitiminin kaçınılmaz bir parçası olmalıdır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “Bazı değerlerin kazanılmasında rol model olarak öğretmenler önemli bir yere sahip midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, değerler konusunda öğretmenlerin rol modelliği hakkındaki görüşleri analiz edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin öğrenci görüşlerinin analizi Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8’e göre öğrencilerin % 72.3’ü öğretmenlerin değerler konusunda kesinlikle örnek olduklarını düşünmektedirler. % 17.1’i bazı öğretmenlerin örnek olduğu fikrine sahiptirler. Öğretmenlerin değerler konusunda örnekliliğini kabul eden bu iki görüş birlikte ele alındığında öğretmenlerin değerler konusunda rol modelliği ile ilgili oran % 89.4 olmaktadır. Bu ise oldukça yüksek bir orandır. Öğretmenleri değerler konusunda rol model olarak görmeyen öğrenciler % 11.1’lik bir dilimi oluşturmaktadır. Ancak öğretmenlerini değerler konusunda örnek almayan bu öğrencilerin ifadelerinde öğretmenlerinin tutum ve davranışlarına karşı tepkili oldukları görülmüştür. Kendilerinde değerleri yansıtmayan öğretmenlerin örnek alınamayacağını düşünmektedirler. Analiz sonuçlarına genel olarak bakıldığında sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet gibi değerler konusunda öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencilerin hemen hemen genelinin üzerinde ciddi etkileri olduğu fark edilmektedir. Bu da değer eğitiminde öğretmenlerin önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin değerlerin öğretilmesinde öğretmenlerin tutum ve davranışlarını en önemli faktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Değerler konusunda rol model olarak aldıkları öğretmenlerle doğru bir iletişimin eksikliğine doğrudan veya dolaylı vurgu yapmaktadırlar. Ayrıca tabloda, öğretmenliğin değerler konusunda örnekliliğini ciddi oranda önemsedikleri de anlaşılmaktadır. Yine uzun süre birlikte zaman geçirdikleri öğretmenlerinden etkilendiklerinin bilincinde olan öğrenciler, bazen bu etkilenmenin kişiliklerine zarar verdiğini de düşünmektedirler. Öğretmenle öğrenci arasındaki sağlam bir iletişimin ders başarısını da artıracaklarını belirtmektedirler. Ancak tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin çoğu öğretmenleri ile iletişim sorunu yaşamaktadırlar. Öğretmenlerine karşı kullandıkları olumlu veya olumsuz cümleler aslında öğretmenlerin onların dünyasındaki önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bazı öğrenciler öğretmenlerinden sevgi ve saygı beklemediklerini, ama eşitlik ve adalet beklemediklerini belirtmişlerdir. Sevginin içsel bir durum olduğunu belirten öğrencilerin adalet ve eşitliği ayırdıkları fark edilmektedir. Tablo genelinden anlaşıldığı gibi öğrenciler öğretmenlerinin ayrımcılık yaptığından, adil olmadıklarından ve eşit davranmadıklarından yakınmaktadırlar. Bu durum öğrencilerin öğretmenlerinden özellikle adil ve eşitlikçi bir tutum beklemediklerini göstermektedir. Yine değerler konusunda öğretmenini örnek almaya hazır olan öğrenciler, öğretmenlerinden sevgi ve saygı çerçevesinde bir tutum beklemediklerdir. Öğrencilerin öğretmenlerini adaletsiz ve eşit olmayan bir davranış içinde görmeleri, öğretmenlerinin neden öyle davrandıklarını anlamamalarından kaynaklanabilir. Bu da temelde öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim sorununa işaret etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ergenlik döneminde olmaları öğretmenlerin davranışlarını farklı yorumlamalarında etkili olmuş olabilir, ancak “adil ve eşit bir muamele” insanoğlunun her yaş döneminde karşı taraftan beklediği bir tavidir. Dolayısıyla öğrencilerin adalet ve eşitlik isteklerini bu çerçevede anlamak daha doğru olacaktır.

Tablo 6. Öğretmenlerini Rol Model Olarak Gören Öğrencilerin Görüşlerinin Dağılımı

İlişkilendirilen Alanlar	Öğrencilerin Rol Model Alma Nedenleri	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	-f-
Öğretmenlerin Tutum ve Davranışları	Öğrencilere karşı yaklaşımı önemlidir.		10	10
	Öğrenci kendine samimi gelen öğretmeni örnek olarak seçer.		1	1
	Öğretmenlerimin hepsi çok tatlı ve hepsine karşı ilgi duyuyorum, model alıyorum.		2	2
	Öğrencilere karşı sevgi göstermesini, ilgilenmesini örnek alıyorum.		11	11
	Bayan öğretmenleri daha anlayışlı ve daha olumlu buluyorum.		1	1
	İyi öğretmen zaten örnek alınır.	1		1
	Bazı öğretmenlerimin davranışlarını takdir ediyorum ve örnek alıyorum.	4	13	17
	Öğretmenler örnek olduğunu düşünerek davranışlarına dikkat etmelidirler.		1	1
	Benzemek istediğim öğretmen adaletli, disiplinli, sevecen ve saygılı biri olmalıdır.	3	8	11
	X öğretmenim sabırlı, iyimser ve hoşgörülü olduğu için ona benzemek isterim.		2	2
	X öğretmenim kaliteli eğitim veren ve öğrencilerle iyi iletişim kuran birisidir.		2	2
	X öğretmenim ahlaklı, terbiyeli ve zekidir.	1		1
	X öğretmenim hoşgörülü ve cana yakındır.	2	2	4
	Yaşça büyük olan ve olgun olanları örnek alıyorum.		1	1
	İyi birisi olduğu için benzemek isterim.	1	1	2
	Benzemek istediğim yönleri var, benzemek istemediğim yönleri de var, özellikle ayrımcılık yönünden benzemek istemem.		3	3
	Öğretmenler bize terbiye vermeye çalışıyor ve ben de öğretmenlerim gibi olmak isterim, ama fazla bağırmadan.		1	1
	Bir öğretmen şefkatli ve sevecen olduğu zaman öğrencinin başarısı artıyor.		1	1
	X öğretmenim hayata karşı güçlü duran, tavrını değiştirmeyen ve tam bir lider olduğu için ona benzemek isterim.		1	1
	Öğretmenlik Mesleği	İyi yönlerini örnek alıyorum, kötü yönlerini almıyorum, mesela bağırarak gibi.	2	
Adaletli ve öğrencilerle iyi anlaşan öğretmen her zaman taç olmuş ve iyi anılmıştır.			1	1
Öğretmenliğin nasıl yapılabileceği konusunda gözlem yaparak örnek alıyorum.			1	1
Bir bayan olarak ekonomik özgürlüğünü sağlamış öğretmenlerimi model alıyorum.			2	2
X öğretmene spor konusunda benzemek isterim.		1		1
Öğretmen olmak istediğim için benzemek isterim.			2	2
Benzemek istiyorum; çünkü onlar geleceği aydınlatan, yardımsever ve bizi çağdaş medeniyetler seviyesine getirecek kişilerdir. Ama atanmaları zor olduğu için öğretmen olmak istemem.			1	1
Onlar bize en doğru ve en güvenli bilgileri öğretiyorlar. Öğretmenler en önemli örnek kaynağıdır.		1		1
Ben işleri bakımından benzemek isterim, çünkü maaşları ve iyi tatilleri var.		1		1
İnsanlara faydalı oldukları için benzemek isterim.			1	1
Diğerleri	Ders anlatımı ve eğlenceli ders işlemeleri bakımından benzemek isterim.	2	2	4
	Öğretmenlerin dış görünüşü, giyimi önemlidir.		1	1
	Örnektirler, ama benim model aldığım kişiler ailemdir.	1		1
Toplam		20	72	92

Tablo 7. Öğretmenlerini Rol Model Olarak Görmeyen Öğrencilerin Görüşlerinin Dağılımı

İlişkilendirilen Alanlar	Öğrencilerin Rol Model Almama Nedenleri	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	-f-
Öğretmenlerin Tutum ve Davranışları	Ön yargılı ve adaletsiz olduklarını ayrıca hak yediklerini düşünüyorum.	2	6	8
	Bize kızıyor ve hakaret ediyorlar.	1	3	4
	Öğretmenler çok kaba ve saygısız oldukları için benzemek istemiyorum.	2		2
	Ben öğretmenlerim kadar öğrencileri rencide etmek istemem, o yüzden benzemek istemiyorum.	1	2	3
	Özellikle X öğretmenlerime benzemek istemem, çünkü çok fazla bağırıp çağırıyorlar ve ayrımcılık yapıyorlar.	7	4	11
	Biraz öğretmen olma isteğim vardı, fakat bunu da öğretmenler yok etti.	1		1
	Genelde öğretmenler iyi, ama örnek almıyorum.	1		1
	Benzemek istemem, çünkü çok sıkıcılar.		1	1
	Model almıyorum, çünkü anne ve babamdan görmediğim, duymadığım sözleri işitmek hiç hoş değil; her zaman sevgili, saygılı, hoşgörülü, güler yüzlü ve adaletli olan anne babamı model alıyorum.		2	2
	Öğretmenler hoşgörüsüz ve sinirli davranıyorlar.		1	1
Diğerleri	Yaşça büyük öğretmenlerimi anne gibi görüyorum, ama tecrübesiz öğretmenler bizi mesleki bir obje olarak görüyorlar ve bu nedenle çoğunu model almıyorum.		1	1
	Ben kimseyi model almam, özenmek huyum değildir.	1		1
	Çevremde model alacak daha kaliteli insanlar var, örneğin annem gibi.	1		1
	Öğretmen olmak istemediğim için öğretmenlerime benzemek istemiyorum.	11	1	12
Toplam		28	21	49

Tablo 8. Bazı Değerlerin Kazanılmasında Öğretmenlerin Örnekliği Üzerine Öğrenci Görüşleri

	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	-f-	%
Kesinlikle örnektiler.	34	63	97	72.3
Bazıları örnektir.	10	13	23	17.1
Örnek değildirlir.	7	7	15	11.1
Toplam	51	83	134	100

Tablo 9. Bazı Değerlerin Kazanılmasında Öğretmenlerin Rol Modeliğine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı

Öğretmenin Rol Modeliğinin İlişkilendirildiği Alanlar	Öğrenci Görüşleri	Erkek Öğrenci Sayısı	Kız Öğrenci Sayısı	-f-
Öğretmenlerin Tutum ve Davranışları	X öğretmen hariç diğerleri örnek değildir.	2	2	4
	Öğretmenler dışarıda yaşadığı sorunların acısını öğrencilerden çıkarıyor ve sinirli davranıyorlar.		1	1
	Her şeyi yerinde ve olumlu yaptıkları için örneklerdir.	2	1	3
	Öğretmelerin çoğu okulda zorbalıklara kayıtsız kaldığı için örnek değillerdir.	2		2
	Bazı öğretmenlerin sevgi ve saygı açısından yetersiz olduğunu düşünüyorum, ama genel olarak örneklerdir.	2	1	3
	Öğretmenler ayrımcılık yaptıkları için ve değerlere kendileri sahip olmadıklarından bu konuda örnek değillerdir.	5	3	8
	Fazla bağırıp çağırdıkları için örnek değillerdir.	3		3
	Sevgi, saygı ve hoşgörü gibi değerleri öğretebilirler, ama adaleti öğretebileceklerini sanmıyorum; çünkü kendileri adaletli davranmıyorlar.		2	2
	Ayrımcılık yapıyorlar; öğretmenler adaletli, sevgili, saygılı ve hoşgörülü olurlarsa örnek olabilirler.	1	1	2
	Öğretmenler öğrencilerine ne kadar sevgili, saygılı, adaletli ve hoşgörülü olurlarsa öğrencilerin başarıları da o kadar artar.	1	2	3
	Bir öğrenciyi dinlemeden, sebebini sormadan yargılamaları çok yanlıştır.		1	
	Bazı öğretmenler adalet, eşitlik gibi değerlerde duyarsızdırlar. Oysaki bunlar önemli değerler ve göz ardı edilmemelidir.		4	4
	Adaletsiz ve sevgisiz öğretmenin dersine girmek istemem, onların olumsuz davranışları kişilik gelişimimizi fazlasıyla etkiliyor.	1	2	
	Bazı öğretmenlerimiz değerleri aktarıyor, ama bazıları aktarmıyor özellikle de eşitliği.		1	
	Sevgi, saygı ve hoşgörü tamam, ama adalet ve eşitlik konusunda hiçbiri örnek olamaz.	1		
	Öğrenciyi eziyorlar, biz saygılı olsak bile saygılı davranmıyorlar.		2	
	Adalet ve eşitlik çoğu öğretmende yok, ama sevgi ve saygının olduğunu düşünüyorum, öğrenciler öğretmen olunca öğretmenleri gibi davranırlar.		1	
	Asık suratlı olurlarsa hiçbir öğretmen örnek olamaz.		1	
	Öğretmenlerden saygı gösteren var, ama ayrımcılık yapan da çok ve bu durum bizim gururumuza dokunuyor, egomuzu zedeliyor ve bundan hiç hoşlanmıyorum.	1		1
	Öğrenciye sıkıntı ve eziyet vermezlerse davranışları örnek alınabilir.		1	
Okulda bazı öğretmenler hoşgörülü bazı öğretmenler değildir.		1		
Öğretmenin Yol Göstericiliği ve Rehberliği	Bu değerler ailede öğrenilir, öğretmenler örnek değildir.	1	1	2
	Örnektir, yol gösterir ve yardım eder.		3	3
	Öğretmenler bu tür değerlerin temelini oluşturdukları için örnektir.	3	3	6
	Ders vermenin dışında bizi eğittikleri için örneklerdir.	4		4
	Bu tür değerleri davranışları ile gösteriyor ve örnek oluyorlar.	3	2	5
	Biz onların izinden gideriz, özellikle sevdiğimiz öğretmenlerimiz varsa onlara benzemeye çalışırız.		2	2
	Bize sevgiyi, saygıyı öğreten ve bizi geleceğe hazırlayan öğretmenlerimizdir ve kesinlikle örneklerdir.		2	2
	İyi öğretmen iyi örnek olur, kötü öğretmen kötü örnek olur.		2	2
	Öğretmenler insanların aileden sonra ikinci eğitim aldıkları kişilerdir ve bu değerlerin öğrenilmesinde örneklerdir.	2	3	5
	İlk eğitimi aileden alırız, öğretmenler onu pekiştirir.		3	3
	Öğrenciler öğretmenlerin davranışına bakarak ondan örnek alabilirler.	2	5	7
	Okul bu değerlerin öğrenildiği yerdir; bunu da öğretmenlerimiz örnek olarak öğretiyor.	1	1	2
	Herkesin kişiliği farklı dolayısıyla öğrenciler de model alacakları öğretmenlerini kişiliklerine göre seçerler.		1	1
	Bu tür değerler örnek alınarak öğreniliyor ve bu kimi zaman ailedir kimi zaman öğretmendir.	1	1	2
Bizler çevremize bakarak hareket ederiz, öğretmenler önemli bir örnektir.		1		

	Onlar bize sevgi, saygı, hoşgörü ve adaleti öğreten kimselerdir.	1	3	4
	Öğretmenlerin çoğu bu devirde bu değerleri yansıtmıyor ve bu değerleri daha çok ailemizden alıyoruz. Akıl yaşta değil baştadır, öğretmenler de öğrencileri örnek alabilirler.		1	1
	Bu konuda öğretmenler örnektir, ama adaletli sevgi ve saygı dolu öğretmen çok az sayıdadır.		1	1
	Hayatımda sevgiyi, saygıyı ailemden öğrenirim ama eşitlik adalet, hoşgörü konusunda öğretmenlerimiz de örnektir.		1	1
Birlikte Fazla Zaman Geçirilen İnsanlar Olarak Öğretmenler	Öğrenciler 6-7 yaşından itibaren günün büyük bir kısmını öğretmenleri ile geçiriyorlar ve bu yüzden bu değerlerin öğrenilmesinde önemli yere sahiptirler.		3	3
	Örnektirler, çünkü çok uzun zaman onlarla okulda birlikteyiz.	1	1	2
	Aileden çok onlarla birlikteyiz.	1		1
	Sevgi içerden gelir bunu öğretmenler öğretmez, ancak adalet ve hoşgörüde önemli bir yere sahiptirler.	1		1
	Bazı öğretmenler sevgi ve saygı konusunda öğrencileri örnek alabilirler.	1	2	3
Diğerleri	Sevgi denen kavramın ülkemizde olduğunu sanmıyorum, ama eşitlik, adalet ve hoşgörüyü aktarabileceklerini düşünüyorum.		1	1
	Bazı öğretmenler çok hoşgörülü bazıları ise çok adaletsiz, bunun dengesini kurmalılar.		1	1
	Kolejde bu değerler konusunda öğretmenler örnektir, ama burada örnek olabileceklerini düşünmüyorum.		2	2
	% 90'nının örnek olmadığını biliyorum, ama dersin anlaşılması ve sevdirmesinde önemli rol taşıyorlar.	1		1
	Öğretmen bu değerleri yansıtırsa hem kendini hem dersini severdir.		1	1
	TOPLAM	44	74	105

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmen yüzyıllardır Eğitim-Öğretim sürecinde başrolü üstlenmektedir. Öğretmenin kişilik nitelikleri çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi üzerinde oldukça etkili bir rol oynamaktadır [13]. Öğretmenler her zaman öğrencileri için model rolündedir. Bu konuda pek çok araştırma yapılmış olup araştırmalarda genel olarak öğrencilerin kendi öğretmenlerine ilişkin gözlemlerine dayalı görüşlerine yer verilmiştir.

Ailenin rol modelliğinin önemi eğitim açısından bilinen bir gerçek olmasına rağmen, bu araştırmada öğretmenlerin rol model olarak öğrenci üzerinde ciddi izler bıraktığı ortaya çıkmıştır. Hızla değişen teknolojiye paralel olarak ortaya çıkan yeni sosyokültürel yapının öğretmenlerin modelliğini yok etmediği de öğrencilerin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Araştırmada genel olarak öğrencilerin öğretmenlerinin alan bilgisinden daha çok kişiliklerine vurgu yaptıkları özellikle öğrencilerin dünyasında adalet ve eşitlik kavramlarının fazlasıyla yer aldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerini rol model olarak gören ve görmeyen öğrenciler birlikte düşünüldüğünde öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencinin kişiliği üzerinde kalıcı etkiler oluşturduğu ayrıca sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet gibi değerler konusunda da yine öğretmenlerin tutum ve davranışlarının oldukça önemli olduğu belirlenmiştir. Bundan dolayı öğretmenlerin öğrenciye karşı tutum ve davranışlarında bilinçli hareket etmesi gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğine aday olan bireylerin eğitim aldıkları ortamlarda bu konu ile ilgili bilinçlendirilmesi öğretmenlik eğitiminin kaçınılmaz bir parçası olmalıdır.

Öğretmen, bir toplumun geleceği olan bireyleri yetiştirerek toplumun şekillenmesinde ve geleceğin oluşturulmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Bu önemli görev, öğretmenin birçok niteliğe sahip olmasını

gerekli kılmaktadır. Eğitim sisteminin en önemli ögesinin öğretmenler olduğu düşünüldüğünde nitelikli öğretmen yetiştirmenin de ne kadar önemli olduğu bir kez daha anlaşılmaktadır. Öğretmenler yetiştirme sürecinde ya da sonrasında, hizmet içi eğitimlerle ilgili eğitimleri aldıkları takdirde okuldaki “öğreticilik” rollerini daha iyi yerine getirebilecekler ve kendilerinin öğrenciler için rol model olduklarının bilincine vararak olumlu öğretmen niteliklerini geliştirmeleri hususunda da önemli bir fayda sağlayacaklardır.

Bu çalışma ve benzer nitelikte yapılan çalışmaların sonuçları öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Ayrıca ortaya çıkan sonuçlar, öğretmen yetiştiren fakülteler tarafından da takip edilerek öğretim programlarına yansıtılmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Aydın, A. (2006). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. *Tek Ağaç Yayınları*, 7. Baskı, Ankara.
- [2] Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. *Prentice-Hall*, Englewood Cliffs, NJ.
- [3] İnceoğlu, M. (2004). Tutum Algı İletişim. *Elips Kitap*, 1. Baskı, Ankara.
- [4] Yener, F. (2011). Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi.
- [5] Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- [6] Özden, Y. (2011). Öğrenme ve Öğretme. *Pegem Yayınları*, 11. Baskı, Ankara.

[7] Jones, V., & Jones, L. (2004). Comprehensive classroom management: creating communities of support and solving problems. *Pearson Education*, Boston.

[8] Balcı, A. (1989). Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 411-420.

[9] Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. *Nobel Yayınları*, 11. Baskı, Ankara.

[10] Kırcaali-İftar, G. (1999). Tek-denekli araştırma yöntemleri. 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Cilt 3, 418-427.

[11] Balcı, A. (2004). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. *Pegem A Yayıncılık*, 4. Baskı, Ankara.

[12] Yıldırım, A., & Şimşek H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Seçkin Yayıncılık*, 7. Baskı, Ankara.

[13] Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2 (1), 597-607.